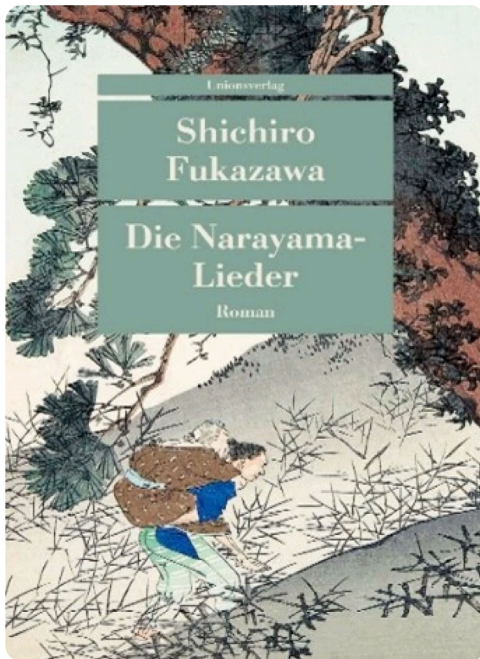

Home > Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde > Tijdschrift 2025 | No. 2 - April > Vaste rubrieken
> [Boekbespreking: De reis naar De Berg](#)

Boekbespreking: De reis naar De Berg

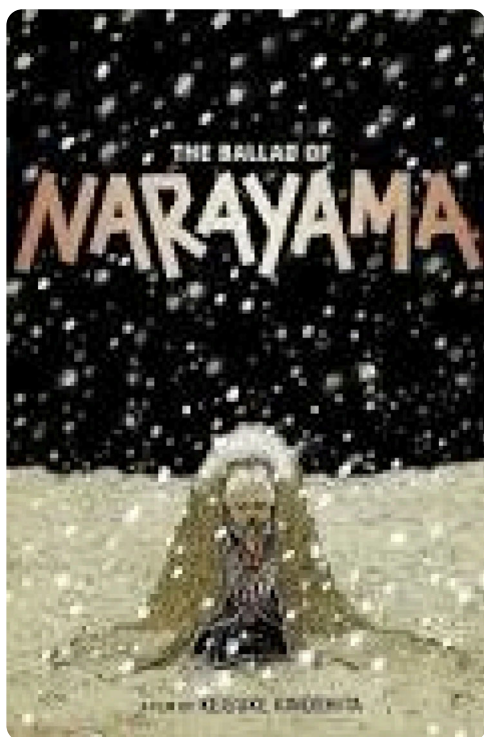
[Ad Kaptein](#)

FUKAZAWA, Shichiro (1914 – 1987). *Narayama bushi kō. The songs of Oak Mountain, in: The Old Woman, the Wife, and the Archer*. New York: The Viking Press, 1961 [pp. 3 – 50]. Donald Keene, vertaler, editor.

Als je 70 wordt, is de tijd aangebroken voor de reis naar De Berg. Lopen en klauteren hoeft niet, een jonger familielid draagt je met een houten rek op diens rug omhoog. Orin wordt 70, ze bereidt haar pelgrimage toegewijd voor. Liters sake maakt ze om haar laatste nacht met de mensen in het dorp te vieren. Haar tatami-mat is nieuw en staat klaar. Voor haar zoon arrangeert ze een nieuwe echtgenote, voor haar andere zoon regelt ze zijn eerste nacht met een vrouw.

Eten is schaars in het dorp, rijst is er alleen op feestdagen. Wanneer door dorpsgenoten eten van anderen is gestolen, is hun straf door de bewoners genadeloos. Orin is de beste forellenvanger van het dorp, ze bestiert met toewijding een drie-generatie-gezin. Haar zorgzaamheid roept ook agressie op: kinderen bespotten haar ouderdom en sporen haar aan naar De Berg te gaan, "hoe eerder hoe beter". Orin vindt dat ze er nog te gezond en jong uit ziet. Botsend op keiharde rotsen stoot ze haar voortanden uit haar kaken en spuugt ze in de beek. Nu is ze met haar ouwelijk uiterlijk geschikt de reis naar De Berg te maken. In de verfilming van *Narayama* – winnaar van de Gouden Palm 1983 - is fictie werkelijkheid: de voortanden van de hoofdrolspeelster zijn pijnlijk zichtbaar afwezig.¹

De dorpsraad komt bijeen en geeft de voorschriften waaraan Orin en haar oudste zoon, die haar De Berg op gaat brengen, zich moeten houden. Verlaat je huis onopgemerkt; bewaar stilte zodra je De Berg beklimt; loop driemaal om de vijver halverwege voor verder te klimmen; kijk onder geen beding om wanneer je De Berg weer afdaalt.³

Zoon en Orin klauteren omhoog, ze passeren de gruwelijke resten van degenen die eerder De Berg opgingen. Raven krassen. De zoon aarzelt, de moeder spoort hem aan door te lopen. Ze stapt van zijn rug, spreidt haar matje uit, gaat zitten en duwt haar zoon in de richting van waar ze kwamen. De zoon strompelt omlaag, sneeuwvlokken beginnen te vallen. Tegen de verboden in draait hij zich om, en roept naar zijn moeder "het sneeuwt!". Sneeuw als symbool van geluk, een welkom van de god van Narayama, de berg met de eiken, een welkom aan de reiziger.

Een milde vriesdood is ook wat een lid van de poolexpeditie van Scott koos: Lawrence Oates deelde zijn medereizigers in de hut bij 40 graden onder nul mee: "ik ga even naar buiten, het kan wel een poosje duren".²

Senicide – het doden van ouderen – heeft geen ICD-code, zegt de auteur van *Senizid und Altentötung*.⁵ Zijn boek heeft een verbijsterend lange lijst van samenlevingen en locaties met verwijzingen waar ouderen worden gedwongen te sterven. Oates deed op de Zuidpool als de Inuit doen: de sneeuw inlopen om te sterven. Het cynische begrip 'granny dumping' heeft associaties met de Japanse samenleving. De zilveren tsunami in het land van de grijzende zon is een begrip waarbij ieder moet slikken. Zorgbehoeftigen worden in Japan wel achtergelaten op openbare plaatsen zoals ziekenhuizen, treinstations, bibliotheken en gevangenissen.⁶

Fukazawa schetst hoe de modernisering van de Japanse samenleving traditionele normen en waarden over gemeenschapszin verkrumelt. Orin vertegenwoordigt de nostalgische hang naar die tradities. Ze is geen slachtoffer maar stuurt haar levensbestemming.

Lijkt 'versterven' in de Nederlandse situatie op Orin's gedrag? Een recente overzichtsstudie van het begrip 'veroudering' bepleit om 'succesvol ouder worden' te vervangen door het minder dwingende, normerende 'goed ouder worden'.⁷ Goed ouder worden omvat dan ook en vooral keuzen en beslissingen van mensen over hoe zij hun leven willen vorm geven – zonder zich al te druk te maken of die wel succesvol kunnen worden genoemd.⁴ Orin vertegenwoordigt 'goed ouder worden'.

Ad Kaptein is emeritus hoogleraar Medische Psychologie LUMC. Zijn onderzoek en onderwijs gaan over omgaan met ziek-zijn door patiënten, en over hoe partners, familie en gezondheidswerkers de patiënt daarbij kunnen helpen. In deze rubriek poogt hij de ouderengeneeskunde te belichten vanuit het perspectief van de romanliteratuur (www.adkaptein.nl).

Auteur

- Prof. dr. A.A. (Ad) Kaptein, hoogleraar, Medische Psychologie LUMC

Literatuur

1. Chivers S. *The Silvering screen: old age and disability in cinema*. Toronto: Toronto University Press, 2011.

2. Evans AR. *Reindeer trek*. New York: Coward-McCann Publ., 1935.
3. Hare J. The timeless appeal of Narayama Bushi-ko. *Research reports of the International Studies Course, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kochi University*, 2013, 14, 115 – 127.
4. O 'Neill D. Geriatric medicine and cultural gerontology. *Age and Ageing*, 2015, 44, 353 – 355.
5. Pousset R. *Senizid und Altentötung – Ein überfälliger Diskurs*. Wiesbaden: Springer VS, 2018.
6. Tatum M. Japan's lonely deaths: a social epidemic. *Lancet*, 2024, 404, 2034-2035.
7. Waddell C, van Doorn G, Power G, Statman D. From successful ageing to ageing well. A narrative review. *The Gerontologist*, 2025, 65, 109.

